

De rol van een BBS

In januari 2015 werd de basisschool in BBS Boschveld feestelijk in gebruik genomen. Het gebouw was enkele maanden eerder gereed gekomen. Dat wil niet zeggen dat BBS Boschveld toen ontstond, want dat concept is al veel ouder, maar zat op diverse locaties in de buurt. Het idee van de BBS ontstond 25 jaar geleden in een tijd dat er amper sociale media waren, smartphones nog niet bestonden en de manier van samenleven ook anders was. Het was een tijd waarin Boschveld aangemerkt werd als probleebuurt. Het idee van een BBS kwam vooral uit de koker van de gemeente. De vraag of het concept van de BBS nog wel past in deze tijd is een terechte vraag. Donderdag 22 mei kwamen vertegenwoordigers van diverse gemeenten en scholen en andere instellingen bij elkaar in BBS Boschveld om daarover van gedachte te wisselen.

Wat is een BBS?

Een Brede Bossche School lijkt een logisch concept, maar was in Nederland best uniek. Het concept van een Brede School stamt uit de jaren 80, maar betrof vooral de combinatie van een basisschool en allerlei vormen van buitenschoolse opvang. Soms ook met een bibliotheek. In Den Bosch is het echter breder, want ook maatschappelijke functies - zoals een wijkplein - vinden er onderdak, maar is er ook de functie van een buurthuis. Daarmee ontstaat een bredere interactie tussen buurt en BBS. Ondertussen zijn ook elders in Nederland gebouwen ontstaan waarin verschillende functies zijn gecombineerd. De insteek verschilt van dorp of buurt/wijk en biedt daarmee een interessant referentiekader.

Is een BBS een goed idee?

Eigenlijk is een BBS geen logisch concept, want een school is bedoeld om kinderen iets te leren, terwijl een kinderopvang een meer recreatieve inslag, een wijkplein een maatschappelijke functie en een buurthuis een sociale functie heeft. Dat brengt diverse terreinen samen en daartussen een afstemming maken is best lastig.

Het huisvesten van een school is een wettelijke taak van de gemeente. De gemeente zorgt voor het gebouw, het schoolbestuur voor de invulling ervan. Vaak is een school een losstaand gebouw. In Boschveld is de school een onderdeel geworden van de BBS, dus niet losstaand, maar wel zelfstandig opererend. De school valt onder Signum, een organisatie die meerdere scholen bestuurt.

Daarnaast is er nog opvang van kinderen beschikbaar. Dit wordt beheerd door Kanteel.

Het huisvesten van maatschappelijke en sociale functies zijn geen verplichting van de gemeente al is wenselijk dat een gemeente er ruimte voor biedt. Voorheen waren die functies verdeeld over de buurt, maar zijn nu onderdeel van de BBS. Het maatschappelijk (welzijns) werk wordt ingevuld door Farent en de sociale functie (buurthuis) kan plaatsvinden in de ruimten die de BBS beschikbaar heeft. Voor de buurt zijn die ruimten meestal gratis beschikbaar, anderen betalen huur. De gemeente faciliteert dit.

Het gedeelte van de school is niet beschikbaar voor maatschappelijke of sociale functies en daar ook niet geschikt voor. De ruimten zijn ingericht voor onderwijs en zijn niet geschikt voor dansclubs of kaartverenigingen. Dat geldt ook voor de opvang.

BBS als gebouw

Een buurthuisfunctie voorziet in activiteiten, zowel overdag als 's avonds, maar dat moet dan wel fysiek gescheiden blijven van de school/opvang. Daar tussendoor komen dan ook nog de maatschappelijke functies, die meestal overdag aanwezig zijn. Zijn de gebruikers verantwoordelijk

voor dit gedeelte van het gebouw en moeten ze zorgen dat het gebouw opgeruimd blijft of moet iemand anders daar voor zorgen? Als een groepje mensen maar 1 keer week een activiteit in het gebouw doet, kan er dan ook eigenaarschap ontstaan? Dat zijn best lastige vragen. Bij de BBS geldt tevens dat deze vaak gesloten of beperkt beschikbaar is in weekenden en tijdens vakanties.

De naam BBS is eigenlijk geen goede naam, want de functie school is slechts de helft van het gebouw. Buurtbewoners zullen het dan mogelijk niet zo snel koppelen aan de maatschappelijke en sociale functie. Het gebouw staat dan wel in een buurt, maar wordt regelmatig gebruikt door organisaties die van buiten de buurt komen. Dat moet kunnen, maar wat als je het systeem BBS niet alleen wilt zien als een gebouw waar activiteiten onderdak vinden, maar ook een functie heeft naar de buurt toe? Daar wordt mee bedoeld dat vanuit de BBS bewoners ook gestimuleerd moeten worden om activiteiten op te starten, waarbij het gebouw van de BBS dan een onderdak voor die activiteiten biedt. Hiervoor zijn zogenaamde Pluspakketten beschikbaar.

Dat klinkt leuk, maar als het beheer van het gebouw bij de gemeente ligt, blijkt dat zeker niet altijd aan te sluiten bij de wensen van bewoners, die hierdoor afhaken. Regels en leefbaarheid kunnen gaan botsen. Ook de basisschool heeft een rol richting de buurt, want het leren is niet zwart-wit, maar bevat ook een maatschappelijke rol en waar beter kan die plaatsvinden in de buurt waar de school staat?

Een BBS is complex

Boschveld is er de afgelopen jaren op vooruit gegaan. Of dit dankzij de BBS komt, is wellicht lastig vast te stellen, want er is ook bijvoorbeeld een initiatief als Copernikkel waar regels ondergeschikt zijn aan de vraag, terwijl bij de BBS het systeem (regels) meer leidend is.

Als men nu een BBS zou bouwen, is de kans groot dat er andere keuzen gemaakt worden. Dit kan te maken hebben met praktische zaken zoals onderhoud (denk aan hoge ramen), maar ook met hogere energiekosten. De school heeft een vast deel van het gebouw in gebruik, maar een school kan groeien of krimpen, maar dan moet het gebouw daar wel op zijn ingericht. Als het aantal leerlingen krimpt, zou de ruimte gedeeltelijk anders gebruikt kunnen worden, maar in de praktijk gebeurt dat niet, immers een school valt onder een andere regeling dan een buurthuis of maatschappelijke functies. Anderzijds als de school groeit kan er een ruimtetekort ontstaan. Ook de vraag vanuit de buurt kan een rol spelen. Wie in Boschveld door de BBS loopt ziet amper ruimten die ingericht zijn voor een speciale groep omdat die ruimten door verschillende groepen gebruikt worden. Slechts de leestafel en ruilkast kan beschouwd worden als iets 'rommeligs'. Er is geen eigenaarschap.

Voor de bouw van een gebouw is een programma van eisen nodig. Die moet worden opgesteld door de gemeente, maar als die verstandig is betreft die ook diverse organisaties en bewoners. De bouwer (aannemer) kijkt vooral naar praktische zaken en wettelijke bouwregels. De kunst is tussen regels en wensen geen conflict te laten ontstaan. Daarbij komt dat de kosten voor de bouw van een school uit de onderwijshuisvesting wordt gefinancierd en andere functies uit andere budgetten moet worden gerealiseerd. De gemeente krijgt het geld voor scholen van het Rijk, maar dat is vaak te weinig. Ook gelden er andere regels dan bijvoorbeeld voor een maatschappelijke of sociale functie. Bovendien zouden functies als een schoolplein, aula, keuken, beweegruimte of bibliotheek ook door de buurt gebruikt kunnen worden, maar dat is lastig gezien de huidige regelgeving.

Een BBS beheren

Bij de BBS is nu 1 manager en zijn er meerdere gebouwbeheerders in dienst. Die werken in dienst van de gemeente, maar moeten er zijn voor de gebruikers en het gebouwbeheer. De school zorgt voor

een eigen inrichting. Dat blijkt in de praktijk lastig om mee te schipperen. De doelstelling is dat de buurthuisfunctie laagdrempelig is, maar ook het overige gebruik moet flexibel zijn. Als de BBS een rol in de buurt moet hebben, dan moet er sprake zijn van een gemeenschapszin waarbij mensen betrokken worden en dat het gebouw ruimte biedt om elkaar te ontmoeten en zorgt voor verbinding. Bart Eigeman zag in de tijd dat hij wethouder was de BBS'en ontstaan, maar nu hij programmaleider 'Van Ik naar Wij' is, kijkt hij anders tegen bepaalde zaken aan. Zo kan het belang van bewoners op gespannen voet staan met een professionele insteek. Om die gespannen voet weg te nemen zou men moeten deprofessionaliseren, dat kan gelegenheid en ruimte scheppen.

Een andere optie is dat het beheer van een gebouw niet door de gemeente wordt gedaan, maar door een private investeerder, waarbij privaat kapitaal wordt ingezet om bijvoorbeeld maatschappelijke armoede (denk aan eenzaamheid) aan te pakken. Er zijn ook voorbeelden waarbij een stichting het beheer voert.

In veel gemeenten zijn de maatschappelijke en sociale functies in een apart gebouw ondergebracht, al is er duidelijke trend om deze functies in 1 gebouw te combineren. Soms ontbreekt de maatschappelijke functie (welzijnswerk). In Den Bosch is een opbouwwerker heel normaal, maar dat blijkt niet overal zo te zijn. Ook functies zoals een bibliotheek vallen nogal eens tussen wal en schip. Vaak staat om een school letterlijk een hek, zodat het schoolplein en/of speelgelegenheid niet beschikbaar zijn als het gebouw gesloten is. Bij een BBS is er geen hek en is de omgeving van het gebouw beschikbaar voor de buurt. In Den Bosch is steeds vaker te zien dat maatschappelijke en sociale functies bij hoogbouw in de zogenaamde plinten komen. Op de begane grond is daarvoor ruimte, het wonen gebeurt vanaf de eerste verdieping.

Ervaringen

Tijdens de bijeenkomst werden vele ideeën, inzichten en ervaringen gedeeld. Welke aanpak wenselijk is verschilt per gemeente, maar ook van het type bewoners. Sommige bewoners zijn van het zelf aanpakken, terwijl andere bewoners juist hulp nodig hebben. Vaak draait het om vrijwilligers en zorgdragen voor continuïteit is soms een probleem. Als een kartrekker wegvalt, is de kans dat een activiteit verdwijnt ook aanwezig. Daarnaast speelt het een rol dat bepaalde functies van een gebouw gescheiden blijven. Een school heeft vaak een bredere functie dan alleen leren, maar speelt ook een rol in een buurt of dorp. Daarbij bestaat het risico dat maatschappelijke en sociale problemen in een buurt of dorp ook een school binnendringen en dan moet daar iets mee worden gedaan.

Bij de start van de herstructurering van Boschveld was er een sociale visie met de titel 'Eerst mensen en dan stenen'. Dit geeft eigenlijk al aan dat een gebouw geen sociale problemen oplost, maar dat je sociale problemen ook niet oplost door ergens een gebouw neer te zetten. Het is een wisselwerking.

De functie van een BBS in het concept zoals dat 25 jaar geleden is bedacht, zal zeker tegen het licht gehouden moeten worden. De samenleving is continu aan het veranderen en het gebouw dat daarin een rol speelt, zal ook flexibel moeten zijn. Dat betekent in financieel opzicht dat een BBS nooit rendabel kan zijn, maar als maatschappelijke en sociale functie dat ruimschoots kan compenseren.